

Anonimizuota versija

Vertimas

C-421/23 - 1

Byla C-421/23

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2023 m. liepos 10 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Cour d'appel de Liège (Belgija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. gegužės 25 d.

Apeliantė:

Ministère public

Civilinė ieškovė:

Office National de Sécurité Sociale (ONSS)

Kaltinamasis:

EX

<...>

Cour d'appel de Liège (Lježo apeliacinis teismas)

Sprendimas,

priimtas ŠEŠTOSIOS baudžiamųjų bylų kolegijos

BYLOJE

MINISTÈRE PUBLIC (PROKURATŪRA)

IR

ONSS (Office national de la sécurité sociale, Belgique) (Belgijos nacionalinė socialinio draudimo tarnyba) <...>

– civilinė ieškovė ir savo noru įstojusi į bylą šalis

<...>

PRIEŠ:

[EX] <...>, Portugalijos pilietį, neturintį žinomo adreso Belgijoje, gyvenusį <...> Barselose (PORTUGALIJA), kuris pareiškia, kad šiuo metu gyvena <...> 4490 POVUA DE VARZINE (PORTUGALIJA),

– kaltinamąjį,

dalyvaujantį ir padedamą BRIUSELIO advokato Steve LAMBERT.

kaltinamąjį:

<...>

A. <...> [Apeliaciniame skunde nenurodytas kaltinimas]

B. <...> [Apeliaciniame skunde nenurodytas kaltinimas]

C. Socialinio draudimo įmokų nemokėjimas atsisakius jas deklaruoti

Veikdamas kaip darbdavys arba įgaliotinis:

<...>

sumokėjo mažesnes nei priklauso įmokas arba nesumokėjo įmokų po to, kai nepateikė deklaracijos, 2 dalyje nurodytos informacijos ar 232 ir 235 straipsniuose nurodyto dokumento arba atsisakė juos pateikti;

laikotarpiu nuo 2012 m. sausio 31 d. iki 2018 m. sausio 31 d., kaip darbdavys ar atstovas, nesumokėjo įmokų, mokėtinų už faktiškai dešimtojo ir vienuoliktojo kaltinamojo vardu Belgijos teritorijoje įdarbintus darbuotojus, t. y. 640 darbuotojų, kurie buvo neteisėtai komandiruoti iš Portugalijos į Belgiją.

<...>

D. <...>. [Apeliaciniame skunde nenurodytas kaltinimas]

E. Sukčiavimas socialinėje baudžiamojoje teisėje

<...>

Nagrinėjamu atveju <...>

<...>

- siekdamas neteisėtai komandiruoti darbuotojus iš bendrovių, panaudojo suklastotus komandiravimo formularus ir suklastotus komandiravimo susitarimus, kad būtų sudarytas įvaizdis, jog darbuotojų komandiravimas yra teisėtas, taip pat panaudojo suklastotas sąskaitas faktūras, kad būtų paslėptas neteisėtas komandiravimo pobūdis;

<...>

F. <...> [Apeliaciniame skunde nenurodytas kaltinimas]

G. <...> [Apeliaciniame skunde nenurodytas kaltinimas]

H. Pinigų plovimas (susiję veiksmai)

<...>

perdirbo ar perdavė Baudžiamojo kodekso 42 straipsnio 3 dalyje nurodytus daiktus, siekdamas nuslėpti ar užmaskuoti jų neteisėtą kilmę arba padėti bet kuriam asmeniui, dalyvaujančiam darant nusikalstamą veiką, iš kurios gauti tie daiktai, išvengti teisinių pasekmių už savo veiksmus;

nuslėpė ar užmaskavo Baudžiamojo kodekso 42 straipsnio 3 dalyje nurodytų daiktų pobūdį, kilmę, vietą, išdėstymą, judėjimą ar nuosavybę, nors žinojo arba turėjo žinoti jų kilmę.

*****

Apeliacinis teismas atsižvelgė į **2021 m. lapkričio 10 d. Tribunal de première instance de NAMUR, division NAMUR (NAMIŪRO pirmosios instancijos teismo NAMIŪRO skyrius) sprendimą (eilės Nr. 989), kuriame jis:**

BAUDŽIAMASIS PROCESAS

NURODO, kad suformuluoti kaltinimai A, B, C, D.1, D.2, D.3, E, F, G.1 ir H yra patvirtinti;

NUTEISIA kaltinamąjį:

- **4 METŲ laisvės atėmimo** bausme ir **6 x 100 000 eurų** bauda, kurios bendra suma **600 000 eurų**, arba 3 mėnesių papildoma laisvės atėmimo bausme, pusę laisvės atėmimo bausmės ir baudos mokėjimo **atidedant 5 metams**;
- <...> [papildomos bausmės, su prejudiciniais klausimais nesusiję aspektai]

NUTARIA:

- **konfiskuoti** 15 461 997,38 euro sumą.

Nusprendžia, kad ši suma bus paskirta ONSS.

- <...> [Kitas konfiskuotas turtas, su prejudiciniais klausimais nesusiję aspektai]

CIVILINIS PROCESAS:

<...>

ONSS civilinis ieškinys yra priimtinas ir pagrįstas dėl preliminarios 15 978 913,72 euro sumos.

<...>

*****

<...>

PASIBAIGUS SVARSTYMAMS:

1. Procedūra.

Kaltinamojo [EX] apeliacinis skundas ir prokuratūros apeliacinis skundas dėl šio kaltinamojo yra priimtini, nes buvo pateikti laikantis teisės aktuose nustatytos formos ir termino.

Kaltinamasis ginčija jam pareikštus kaltinimus C, E ir H, baudmės dydį ir civiliniame procese priimtus apkaltinamuosius nuosprendžius.

Viešojo bylos šalis savo ruožtu kritikuoja baudmės dydį.

2. Vertinimas

Faktinės aplinkybės

Pirmosios instancijos teismas tiksliai apibrėžė bylos kontekstą.

Apeliaciniam teismui pakanka priminti, kad kaltinamasis yra kaltinamas tuo, jog per Belgijos, Portugalijos, Anglijos ir Liuksemburgo bendroves Belgijos Karalystės teritorijoje statybos sektoriuje įdarbino 650 darbuotojų, turinčių Portugalijos pilietybę.

Kadangi į apeliacinį teismą kreiptasi tik dėl ginčų, susijusių su kaltinimais C (socialinio draudimo įmokų nemokėjimas), E (pagal socialinę baudžiamąją teisę kvalifikuojamas sukčiavimas) ir H (pinigų plovimas), šis teismas pažymi, kad Portugalijos darbuotojai 2011–2017 m. buvo komandiruoti į Belgijos teritoriją dirbti statybose Belgijoje pagal suklastotus A1 pažymėjimus.

Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad A1 pažymėjimai ir sutartys dėl komandiravimo – dėl kurių pareikšti kaltinimai D1 ir D2, kurie apeliaciniame teisme neginčijami – yra suklastoti.

Dėl komandiravimo pažymėjimų reikia kreiptis į Portugalijos socialinės apsaugos institucijas ir šios turi juos išduoti, kad juose nurodytiems darbuotojams ir toliau būtų taikoma kilmės valstybės socialinė apsauga.

Be to, tam, kad darbuotojas galėtų būti komandiruojamas į kitą Europos Sąjungos valstybę narę, darbdavys didelę veiklos dalį turi vykdyti valstybėje, kurioje yra įsisteigęs, o maksimali komandiruotės trukmė yra 24 mėnesiai.

Dėl bylos esmės

Pirmajame apeliacinio skundo pagrinde kaltinamasis nurodo, jog kai priimančiosios valstybės narės kompetentingai įstaigai kyla abejonių, ar faktai, kuriais remiantis buvo išduoti A1 pažymėjimai, yra teisingi, jų pagrįstumą turi vertinti kompetentinga šiuos pažymėjimus išdavusios valstybės narės socialinės apsaugos įstaiga.

Pripažinta, kad kol A1 pažymėjimas nėra atšauktas arba pripažintas negaliojančiu, valstybės narės, kurioje darbuotojas atlieka darbą, kompetentinga įstaiga privalo atsižvelgti į tai, kad jam jau yra taikomi valstybės narės, kurioje yra įsteigta ji įdarbinusi įmonė, socialinės apsaugos srities teisės aktai, todėl ši įstaiga negali tokiam darbuotojui taikyti savo socialinio draudimo sistemos¹.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas primena, kad iš lojalaus bendradarbiavimo principo aišku, jog bet kuri valstybės narės įstaiga turi atlikti kruopštų savo pačios socialinės apsaugos sistemos tyrimą. Iš šio principo taip pat matyti, jog kitų valstybių narių institucijos turi teisę tikėtis, kad atitinkama valstybė narė vykdys šį įsipareigojimą².

Vadinasi, A1 pažymėjimą išdavusi valstybės narės kompetentinga įstaiga privalo persvarstyti tokio išdavimo pagrįstumą ir prireikus šį pažymėjimą atšaukti, jeigu valstybės narės, kurioje darbuotojas atlieka darbą, kompetentingai įstaigai kyla abejonių dėl faktinių aplinkybių, kuriomis remiantis šis pažymėjimas išduotas, taigi ir dėl jame nurodytų duomenų teisingumo, visų pirma dėl to, kad jie neatitinka Reglamento Nr. 1408/71 (dabar – Reglamentas Nr. 883/2004) 14 straipsnio 1 punkto a papunktyje nustatytų reikalavimų³.

¹ 2017 m. balandžio 27 d. Sprendimas *A-Rosa Flussschiff* (C- 620/15, EU:C:2017:309, 43 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

² Pagal analogiją žr. 2016 m. kovo 3 d. Sprendimą *Komisija / Malta* (C- 12/14, EU:C:2016:135, 37 punktas).

³ 2018 m. vasario 6 d. Sprendimas *Altun ir kt.* (C- 359/16, EU:C:2018:63, 43 punktas).

2009 m. rugsėjo 16 d. Reglamento Nr. 987/2009, nustatančio Reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo įgyvendinimo tvarką, 5 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybių narių įstaigos priima kitos valstybės narės įstaigos išduotus asmens padėtį liudijančius dokumentus, reikalingus pagrindiniam reglamentui ir įgyvendinimo reglamentui taikyti, ir patvirtinamuosius įrodymus, kurių pagrindu tie dokumentai buvo išduoti, nebent valstybė narė, kurioje jie buvo išduoti, juos anuliųotų arba paskelbtų negaliojančiais.

2. Kilus abejonėms dėl dokumento galiojimo arba dėl duomenų, kuriais grindžiami jame išdėstyti teiginiai, tikslumo, dokumentą gaunanti valstybės narės įstaiga prašo dokumentą išdavus[ios] įstaigos suteikti reikiamą tikslesnę informaciją, o tam tikrais atvejais anuluoti tą dokumentą. Išdavusi įstaiga persvarsto dokumento išdavimo pagrindą ir prireikus jį anuliuoja.“

Valstybės narės, kurioje įsteigta atitinkamus darbuotojus įdarbinusi įmonė, kompetentinga įstaiga šiame pažymėjime nurodo, kad šiems darbuotojams ir toliau taikoma jos socialinės apsaugos sistema. Kaip jau buvo nurodyta, remiantis principu, kad darbuotojai turi būti apdrausti tik pagal vieną socialinės apsaugos sistemą, toks pažymėjimas privalomai reiškia, kad negalima taikyti kitos valstybės narės sistemos⁴.

Nagrinėjamu atveju Portugalijos socialinės apsaugos įstaigos neišdavė jokio A1 pažymėjimo, nes pirmosios instancijos teismas įrodė, kad šie pažymėjimai buvo suklastoti.

Vis dėlto kaltinamasis teigia, kad tais atvejais, kai yra sukčiavimo požymių, prie kurių reikia priskirti atvejį, kai suklastotus A1 pažymėjimus išdavė ne jas išduoti kompetentinga institucija, nepaisant nieko, turi vykti dialogo ir taikinimo procedūra. Tai yra išankstinė sąlyga siekiant nustatyti, ar tenkinamos sukčiavimo buvimo sąlygos.

Nagrinėdamas šį pagrindą apeliacinis teismas pirmiausia primena, kad Reglamente Nr. 987/2009 kodifikuota Teisingumo Teismo jurisprudencija ir pripažinta A1 pažymėjimo privaloma galia bei šį pažymėjimą išdavusios įstaigos išimtinė kompetencija vertinti jo galiojimą, o minėta procedūra aiškiai įtvirtinta kaip priemonė, skirta spręsti ginčams, susijusiems su valstybės narės kompetentingos įstaigos išduotų dokumentų teisingumu ir atitinkamam darbuotojui taikytinų teisės aktų nustatymu⁵.

⁴ 2006 m. sausio 26 d. Sprendimas *Herbosch Kiere* (C- 2/05, EU:C:2006:69, 21 punktas) ir 2017 m. balandžio 27 d. Sprendimas *A-Rosa Flussschiff* (C- 620/15, EU:C:2017:309, 38 punktas).

⁵ 2017 m. balandžio 27 d. Sprendimas *A-Rosa Flussschiff* (C- 620/15, EU:C:2017: 309, 59 punktas).

Vis dėlto tokie argumentai neturi lemti to, kad teisės subjektai galėtų sukčiaudami ar piktnaudžiaudami remtis Sąjungos teisės normomis.

Draudimo sukčiauti ir piktnaudžiauti teise principas yra bendrasis Sąjungos teisės principas, kurio teisės subjektai privalo laikytis. Vadinasi, Sąjungos teisės aktų taikymas negali būti išplėstas tiek, kad apimtų veiksmus, atliekamus turint tikslą sukčiaujant arba piktnaudžiaujant pasinaudoti Sąjungos teisėje numatytais lengvatomis⁶.

Teisingumo Teismas dar pažymi, kad būtent įtarimo dėl sukčiavimo atveju dialogo ir taikinimo procedūros taikymas prieš priimančiosios valstybės narės kompetentingoms įstaigoms galutinai konstatuojant, kad buvo sukčiauta, yra labai svarbus, nes tai leidžia išduodančiosios valstybės narės kompetentingai įstaigai ir priimančiosios valstybės narės kompetentingai įstaigai pradėti dialogą ir glaudžiai bendradarbiauti, kad remdamosi pagal nacionalinę teisę joms suteiktais tyrimo įgaliojimais patikrintų ir nustatytų visas reikšmingas faktines ir teises aplinkybes, kurios galėtų išsklaidyti ar, priešingai, patvirtinti priimančiosios valstybės narės kompetentingos įstaigos abejones dėl A1 pažymėjimų, kurie nagrinėjamu atveju buvo pripažinti suklastotais, išdavimo aplinkybių⁷.

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas nurodo, kad ši procedūra yra išankstinė ir privaloma siekiant nustatyti, ar tenkinamos sukčiavimo buvimo sąlygos, taigi ir padaryti visas reikalingas išvadas dėl konkrečių A1 pažymėjimų galiojimo ir atitinkamiems darbuotojams taikytinų socialinio draudimo teisės aktų⁸.

Atrodo, kad Europos Sąjungos Teisingumo Teismas pripažįsta, jog dėl pavojaus, kad gali būti pažeistas vienos valstybės narės teisės aktų taikymo ir dvigubų įmokų principas, ir pavojaus pakenkti dialogo ir taikinimo procedūrai, grindžiamai lojalium valstybių narių kompetentingų institucijų bendradarbiavimu, privaloma pirmiausia įvykdyti dialogo ir taikinimo procedūrą.

Nors nagrinėjamoje byloje esama konkrečių sukčiavimo požymių, kuriuos pirmosios instancijos teismas įrodė ir jais rėmėsi, taip pat reikia pažymėti, kad socialinio draudimo įmokos iš tikrųjų buvo sumokėtos Portugalijos socialinės apsaugos sistemai, o apeliacinis teismas nebuvo informuotas apie priežastis, kuriomis šie mokėjimai buvo grindžiami, nes tiek viešoji šalis, tiek civilinė ieškovė tvirtina, kad atitinkamos bendrovės niekada nevykdė veiklos Portugalijoje.

⁶ Žr. 2007 m. liepos 5 d. Sprendimą *Kofoed* (C- 321/05, EU:C:2007:408, 38 punktas) ir 2017 m. lapkričio 22 d. Sprendimą *Cussens ir kt.* (C- 251/16, EU:C:2017:881, 27 punktas).

⁷ 2020 m. balandžio 2 d. Sprendimas *CRPNPAC ir Vueling Airlines* (C- 370/17 ir C- 37/18, EU:C:2020:260, 66 punktas).

⁸ 2020 m. balandžio 2 d. Sprendimas *CRPNPAC ir Vueling Airlines* (C- 370/17 ir C- 37/18, EU:C:2020:260, 71 punktas).

Be to, šie duomenys gali turėti įtakos galimam konfiskavimui, kurį apeliacinis teismas prireikus taikytų, jei turėtų pripažinti, kad kaltinimai, dėl kurių į jį kreiptasi, yra įrodyti.

Šiomis aplinkybėmis apeliacinis teismas mano, kad reikia pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui šio sprendimo rezoliucinėje dalyje nurodytus prejudicinius klausimus.

TUO REMDAMASIS

<...>

Apeliacinis teismas,

prieš priimdamas sprendimą dėl bylos esmės, nusprendžia, kad reikia pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

1. Ar 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo turi būti aiškinamas taip, kad jis taikomas tuo atveju, kai teismas nusprendė, o bylos šalys šiuo klausimu nepateikė prieštaravimų, jog, pirma, priimančiosios valstybės teisminių institucijų nuomone, pateikti A1 pažymėjimai yra suklastoti ir, antra, tos pačios priimančiosios valstybės teisminėms institucijoms įvykdžius pareigą atlikti tyrimą, atrodo, buvo įrodyta, kad išduodančiosios valstybės kompetentinga institucija nėra išdavusi aptariamų pažymėjimų, nepaisant to, kad gavo socialinio draudimo įmokas?
2. Jeigu atsakymas būtų teigiamas, ar dialogo ir taikinimo procedūra, numatyta Reglamento Nr. 883/2004⁹ 76 straipsnio 6 dalyje (kurioje pakartojama Reglamento Nr. 1408/71 84a straipsnio 3 dalyje numatyta procedūra), yra privaloma išankstinė sąlyga siekiant nustatyti, ar tenkinamos sukčiavimo sąlygos?
3. Jeigu atsakymai į šiuos du klausimus būtų teigiami, ar pagal sukčiavimo ir piktnaudžiavimo teise draudimo principą, kuris yra bendrasis Sąjungos teisės principas ir kurio turi laikytis teisės subjektai, valstybės narės, kurioje darbuotojai vykdė savo veiklą, valdžios institucijos gali neatsižvelgti į minėtus A1 pažymėjimus, taip pat ir tuomet, kai įtarus, kad buvo sukčiauta, nepasinaudota dialogo ir taikinimo procedūra, jeigu iš joms vertinti pateiktų faktų galima daryti išvadą, jog šie pažymėjimai buvo pateikti dėl darbdavio veiksmų, kuriuos priimančiosios valstybės teisminė institucija pripažino sukčiavimu?

⁹ <...>. [Klausimo tekste skliausteliuose pateikta išnaša]

Atideda sprendimo dėl likusios dalies priėmimą ir bylos nagrinėjimą *sine die*.

<...>

Paskelbta <...> **2023 m. gegužės 25 d.**<...> [Parašai ir standartinės formuluotės]

DARBINIS VERTINIMAS